

KUSTANNUSKÄSITTEITÄ

- Erityisiä tuotannon ylläpitoon liittyviä kustannuksia
 - Kiinteät seisonnakustannukset ovat
 - kustannukset, jotka aiheutuvat jo hankituista potentiaalteknologioista, vaikka tuotantoa ei olisi, esim. tuotantoseisokkien aikana syntyvät rakennusten ja koneiden pääomakustannukset.
 - Tuotannon valmiuskustannukset ovat
 - kustannukset, jotka aiheutuvat tuotantovälineiden saattamisesta tuotantovalmiuteen ennen varsinaisen tuotannon aloittamista, esim. koneiden huolto, organisaation miehitys, rakennusten lämmittäminen.
 - Tyhjäkäyntikustannukset ovat seisonna- ja valmiuskustannusten summa.

KUSTANNUSKÄSITTEITÄ

- Toiminta-asteen muutoksista aiheutuvat kustannukset
 - Hyppäyksittäin muuttuvat kustannukset (mixed)
 - Kustannukset, jotka riippuvat toiminta-asteesta, mutta joiden muutokset tapahtuvat hyppäyksittäin; tiettyyn toiminta-asteeseen saakka niiden määrä pysyy muuttumattomana, esim. työnjohdon kustannukset.
 - Raja- ja lisäkustannukset (Raja- ja lisätuotot)
 - Rajakustannukset on se kustannusten lisäys, joka aiheutuu toiminta-asteen nostamisesta yhdellä yksiköllä (matemaattisesti kokonaiskustannusten kuvaajan tangentin kulmakerroin).
Lisäkustannukset on se kustannusten lisäys, joka aiheutuu toiminta-asteen nostamisesta mielivaltaisella, yhtä yksikköä suuremmalla määrällä.
 - Rajatuotoilla tarkoitetaan sitä kokonaistuottojen lisääystä, joka saadaan yhden lisäsuoriteyksikön myynnistä. Jos yksikköhinta ei riipu myydystä määrästä, on rajatuotto = yksikköhinta.

KUSTANNUSKÄSITTEITÄ

- **Yhteys tuotantoon**
 - **Erillis- ja yhteiskustannukset**
 - **Erilliskustannukset** ovat ne kustannukset, jotka jäisivät pois, jos esim. suoritetta ei enää tuotettaisi, tai jotka tulevat lisää, jos suorite lisätään tuotanto-ohjelmaan.
 - **Yhteiskustannukset** ovat ne kustannukset, jotka ovat esim. usealle suoritteelle yhteisiä. Ne syntyvät joka tapauksessa riippumatta yksittäisten suoritteiden valmistusmäärän muutoksista tai muutoksista vastuualueen tai hankkeen toiminnassa.

KUSTANNUSKÄSITTEITÄ

- **Kohdistettavuus laskentakohteille (erityisesti suoritteille)**
 - **Välittömät ja välilliset kustannukset**
 - Välittömiä kustannuksia ovat ne kustannukset, jotka on mahdollista ja tarkoituksenmukaista kohdistaa suoraan laskentakohteille.
 - Välillisiä kustannuksia ovat ne kustannukset, joita ei voida aiheuttamisperiaatteen mukaisesti kohdistaa suoraan laskentakohteille. Nämä kustannukset selvitetään aluksi kustannuspaikoittain ja kohdistetaan sen jälkeen tarkoituksenmukaisella tavalla laskentakohteille.

KUSTANNUSKÄSITTEITÄ

- **Päätöksentekijän vastuu**
 - **Vaikutettavissa olevat ja ei-vaikutettavissa olevat kustannukset**
 - **Vaikutettavissa olevat kustannukset ovat kustannukset, joihin vastuuhenkilöllä on mahdollisuus vaikuttaa tietyn ajanjakson kuluessa.**
 - **Ei-vaikutettavissa olevat kustannukset ovat kustannuksia, jotka aiheutuvat vastuuhenkilön toimivallan piiriin kuuluvista tehtävistä, mutta joihin kyseinen vastuuhenkilö ei voi toimenpiteillään tai päätöksillään vaikuttaa.**
 - **Relevantit ja ei-relevantit kustannukset**

RELEVANTIT JA EI-RELEVANTIT KUSTANNUKSET (TUOTOT)

- **Vaihtoehtolaskelmissa tietyn laskentatilanteen eri vaihtoehtoja erottelevat ennakoidut (suunnitellut) kustannukset (tuotot) ovat relevantteja kustannuksia (tuottoja). Kaikki muut kustannus- tai tuottoerät ovat irrelevantteja.**
- **Kvantitatiivinen ja laadullinen relevantti informaatio**
 - **Kvantitatiivinen informaatio on numeerista. Numeerisuus voi olla rahamääräistä (€, \$, ...). Esim. työkustannukset 10.000 €/kk. Numeerisuus voi olla myös ei-rahamääräistä (kg, m², m³,...). Esim. työtunteja tehtiin 2.000 t/kk.**
 - **Laadullisia tekijöitä ei voida ilmaista järkevällä tavalla numeerisessa muodossa. Esim. työntekijöiden tyytyväisyys, jota voidaan tutkia kyselylomakkeen avulla ja saada tutkimustuloksena esim: työntekijät kokevat työskentelyilmapiirin hyväksi (asteikko: erittäin hyvä, hyvä, tyydyttävä, huono).**
- **Relevanttien kustannusten (tuottojen) analyysi painottaa kvantitatiivista rahamääräistä tietoa. Päätöksenteossa on nykyään painotettu myös ei-rahamääräisen kvantitatiivisen tiedon ja myös laadullisen tiedon hyväksikäyttöä, koska niiden avulla saadaan kokonaisvaltaisempi kuva laskentatilanteesta. Laadullisten tekijöiden huomioonottaminen tasa-arvoisesti ei kuitenkaan ole helppo tehtävä päätöksenteossa.**

ESIMERKKI: EI-RELEVANTIT KUSTANNUKSET

- **UPONNEET KUSTANNUKSET**

- Uponneilla kustannuksilla (sunk costs) tarkoitetaan kustannuksia, jotka ovat syntyneet yrityksen hankittua usein kaukana menneisyydessä tuotannontekijöitä. Nämä tuotannontekijäin hankintakustannukset (uhratut menot) ovat ei-relevantteja kustannuksia arvioitaessa tänä päivänä tarkastelussa olevien tuotannontekijäin mahdollisia käyttövaihtoehtoja tulevaisuudessa.
- Uponneiden kustannusten tilalla käytetään tarkasteltavan tuotannontekijän jälleenhankinta-arvoa tai muuta päätöksentekotilanteen mukaista päivänarvoa.
- Tyypillisiä päätöksiä, joissa törmätään ei-relevantteihin, historiallisiin kustannuksiin, mm.
 - Tuotantotilojen peruskorjaukset
 - Tuotannon uudelleen suuntaamiset
 - Palvelujen ulkoistamispäätökset

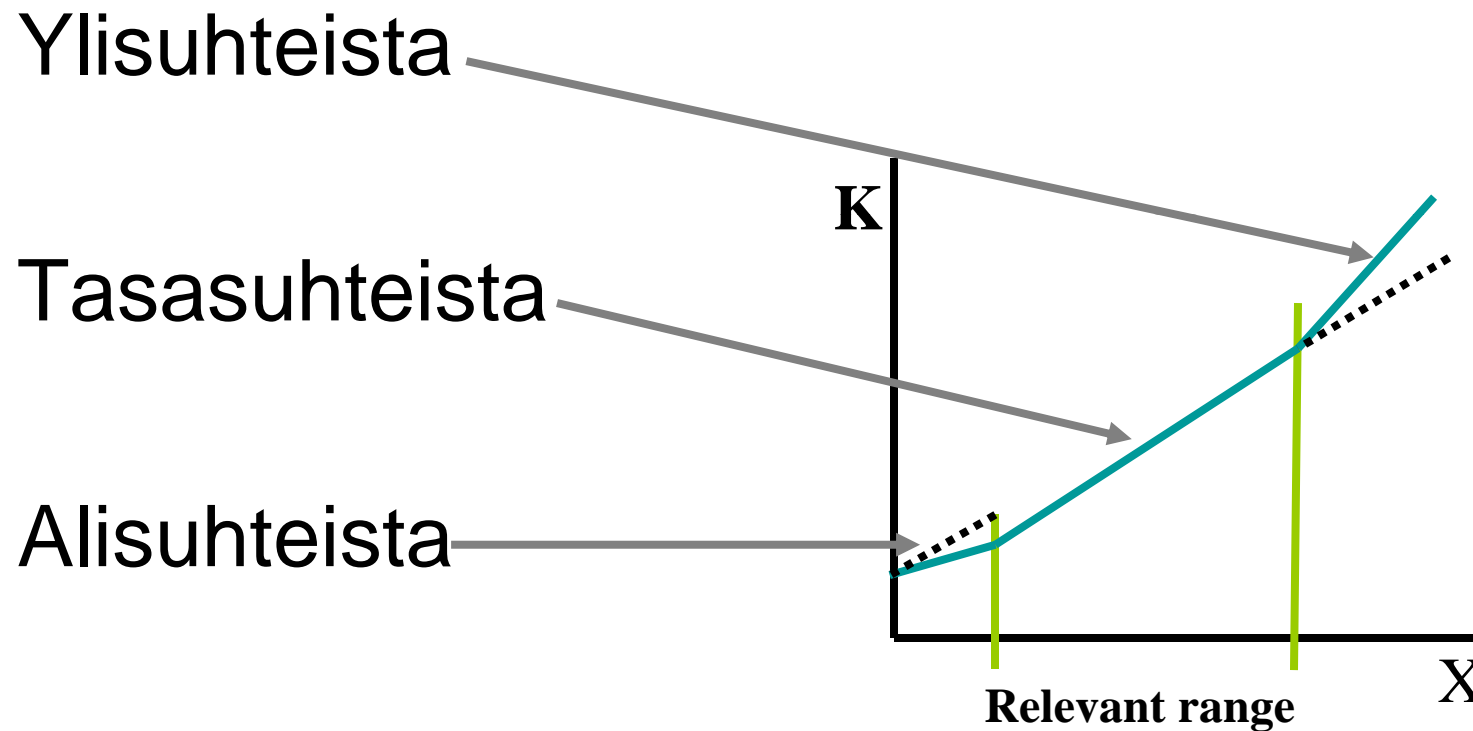
LIIKETOIMINNAN OPTIMOINTI

- Kustannusoptimi
 - taloudellisin toiminta-aste
 - rajakustannus = keskim. yksikkökustannus
 - marginal cost = average unit cost
- Kannattavuusoptimi
 - kannattavin toiminta-aste
 - rajakustannus = rajatuotto
 - marginal cost = marginal revenue

RELEVANT RANGE

- is the band of activity or volume in which a specific relationship between the level of activity or volume and the cost in question is valid.
- on laskentatilanteen toiminta-asteväli, jonka sisällä kustannusten ja toiminta-asteen välinen yhteys on selvitetty (kustannusfunktio).
- Usein budjettikauden toiminta-asteväli, jonka sisällä kokonaiskustannukset käyttäytyvät tasasuhteisesti.

KOKONAISKUSTANNUSTEN KASVU



KUSTANNUSTEN JA KULUJEN EROJA

- Laajuusero
 - Neutraalit kulut, esim. välittömät verot, sijoitusten kurssitappiot
 - Lisäkustannukset, oman pääoman korko, yrittäjän ”nostamaton” palkka
- Jaksotusero
 - Esim. poistojen laskemiserot
- Arvostusero
 - LKP: hankintahinta
 - KL: ”menetetyn hyödyn periaate”, päivänhinta, vaihtoehtoiskustannus

POHDISKELUT

- Millaisia erilaisia kustannustiedon käyttötilanteita löydät?
- ”Kaikki käyttötilanteet, joissa päätöksentekijät selvittävät laskentakohteiden taloudellisuutta ja/tai kannattavuutta, esim. tuotteen A kannattavuus, asiakkaan A kannattavuus, raaka-aineen A käytön taloudellisuus tuotteen A:n valmistamisessa.”